



## **Theologia Scholastica Secundum Viam Et Doctrinam D. Thomæ Aquinatis, Doctoris Angelici**

In Celebri Archiepiscopali Benedictina Universitate Salisburgensi, methodo  
& norma ibidem usitata publicè tradita, & in IV. Tomos digesta ; Qvorvm  
Primvs Tractat De Deo Vno Et Trino, Deq[ue] Creatura Angelica ...

**Mezger, Paul**

**Augustæ Vindelicorum, 1695**

§. I. Quid & quotuplex sit dispensatio?

---

[urn:nbn:de:hbz:466:1-74152](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-74152)

## ARTICULUS IV. De dispensatione legis humanæ.

### SUMMARI A.

1. Definitio dispensationis.
2. Datur potestas dispensandi.
3. Dividitur dispensatio in particularem & totalem.
4. In tacitam & expressam.
5. In directam & indirectam.
6. Dispensatio est stricte interpretationis, non potestas dispensandi.
7. Superior sine justa causa validè quidem, sed non licitè dispensat.
8. Inferior & delegatus invalidè.
9. Variæ causæ, ut inferior dispenseret in lege Superioris.
10. Quæ potestas dispensandi est ordinaria.
11. Corollaria.
12. Potest Prælatum secum dispensare indirectè.
13. Potest dispensare cum vagis.
14. Cum forensibus secundum theoriam probabiliter non potest.
15. Secundum praxin potest.

#### §. I.

##### Quid & quotuplex sit dispensatio?

1. **D**ispensatio est relaxatio legis pro aliquo, vel pluribus personis, aut casibus facta ab habente legitimam potestatem, manente vigore legis ex parte materie. Dicitur primò, relaxatio legis; quia formalis effectus ipse est, eximere subditum à vinculo, & rigore legis, ideoque à D. August. relato in c. ipsa pietas. 23. q. 4. vocatur *vulnus contra integritatem severitatis*. Secundo, pro aliquo, vel pluribus; quia si sit pro omni persona, & casu, non erit dispensatio, sed abrogatio legis. Tertio, ab habente legitimam potestatem; quia est actus jurisdictionis, ex quo distinguitur ab interpretatione & epikia. Quarto, manente vigore legis ex parte materie; hoc quippe ablato, & mutata materia, legis obligatio non amplius ad illum casum extenditur, vel per epikiam ad illum se non extendere declaratur.
2. Dari potestatem justè & licitè dispensandi in lege humana, docet D. Th. q. 97. a. 4. & demonstrat praxis quotidiana: insuper suadet ratio: nam datur potestas legem totam abrogandi quoad omnes: ergo etiam eandem remittendi quoad aliquos. Sed neque leges, neque senatusconsulta ita scribi possunt, ut omnes casus, & qui quandoque inciderent, comprehendantur, sed sufficit, ea, quæ plerumque accidunt, contineri. l. 10. ff. de leg. unde variæ dari possunt causæ rationabiles unum alterumve à generali legis vinculo eximendi: ut, aliqua legem servandi difficultas, non ramen adeò magna velevdens, ut quis per seipsum epikia uti possit, vel dignitas personæ, ejusve erga Republ. merita & obsequia, quorum intuitu æquum est eandem à communibus oneribus eximi, ut habetur in c. de multa. de præbendis.
3. Dispensatio dividitur primò in particularem & totalem. Totalis est, quæ obligationem legis

ex toto; particularis, quæ illam tantum ex parte relaxat: ut si dispenseretur tam quoad obligationem culpæ quam pœnæ, erit totalis; si tantum quoad obligationem pœnæ remanente obligatione culpæ, erit particularis dispensatio.

Secundò dividitur in tacitam & expressam. Tacita est, quæ signis obscurioribus; expressa vero, quæ signis evidentibus exhibetur, puta per verba sufficienter significantia voluntatem dispensandi, quæ non sunt in jure determinata, neque necessariò dantur in scripto, nisi id jure expresse statuatur. Tacitæ dispensationis exemplum habes, si Prælatum sciens te lege impedire, aliquid injungat, vel concedat, quod impossibile sit cum lege: e. g. si sciens te irregularem, concedat dimissoriales ad suscipiendos SS. Ordines, vel beneficium conferat, cenetur tacitè dispensare in irregularitate, eò quòd non possit prudenter præsumi, velle Superiorem, ut subditus agat contra legem. Gordon. l. 2. q. 13. n. 4. Palao disp. 6. punct. 12. Sanch. l. 8. de matrim. disp. 4. n. 2. Meritò tamen communi DD. calculò remouetur à dispensatione tacita præsumpta voluntas, vel rati habitio Superioris de futuro, quia dispensatio à lege deobligans est voluntas Superioris præfens, vel antecedens actum, non quæ tantum elset, vel erit. Sic ut aliquis in vetito gradu cum consanguinea legitime contrahat, non sufficit quòd præsumat à Pontifice obtinendam dispensationem &c. Ita Salmantic. c. 7. punct. 2. n. 12.

Tertio. Dividitur in directam seu immediatam, & in indirectam seu mediatam. Directa est, quæ dispensat Prælatum cum subditis; indirecta, quæ secum ipse dispensat: idque duobus modis contingit; primò quando cum rota communitate dispensans v. g. in lege jejunii, vel festi, hoc ipso à lege naturali ad observantiam suæ legis non amplius obligatur. Secundò, quando dat alteri, v. g. Confessario facultatem dispensandi cum sua persona.

#### §. II.

##### Quibus, & cum quibus conveniat potestas dispensandi?

**A**liud est dispensatio, aliud potestas dispensandi. Illa tanquam vulnus legis, eoque odiosa restringi debet, quæ enim à jure communi exorbitant, nequaquam ad consequentiam sunt trahenda per Reg. 28. potestas vero dispensandi, tanquam concessa in favorem dispensantis ampliori gaudet. Potestas dispensandi alia est ordinaria, alia delegata, Ordinaria competit Legislatori, ejusque Successori, aut utriusque Superiori; delegata convenit inferioribus, qui illam sibi à Superioribus commissam accipiunt. Ratio est clara: quia dispensare est actus jurisdictionis voluntaria, quo tollitur legis obligatio: ergo ordinaria potestas dispensandi competit habentibus jurisdictionem ordinariam; delegata habentibus delegatam.